

FKK 3

Sezona 2024/25

Z lahkoto

FKK 3 Sezona 2024/25

12. in 13. december 2024 ob 19.30
Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Z lahkoto

Orkester Slovenske filharmonije

Hans Graf

dirigent

Herbert Schuch

klavir

Miran Kolbl

koncertni mojster

Johannes Brahms (1833–1897)

Koncert za klavir in orkester št. 2 v B-duru, op. 83

Allegro non troppo

Allegro appassionato

Andante

Allegretto grazioso – Un poco più presto

Simfonija št. 2 v D-duru, op. 73

Allegro non troppo

Adagio non troppo

Allegretto grazioso (quasi andantino)

Allegro con spirito

O **Johannesu Brahmsu** se, kot se za glasbenega genija 19. stoletja bržkone spodobi, pletejo različne, včasih tudi sila protislovne zgodbe. Ena izmed teh pripovedi zadeva že njegove umetniške začetke: glasbeno nadarjen otrok vsestranskega glasbenika in kar sedemnajst let starejše matere je kot pianist že pri desetih debitiral v zasebnih sobanah hamburškega meščanstva. Tako učitelji glasbe kot starša niso mogli prehvaliti mladeničeve glasbene nadarjenosti. Vendar so ga družno usmerjali, naj skladateljstvo po nekaj uspešnih otroških preizkusih opusti in se v celoti posveti klavirski igri. Virtuoznost na črno-belih tipkah je namreč prinašala višji in predvsem rednejši dohodek, ki ga je finančno nestabilna družina Brahms krvavo potrebovala. Razprava o tem, kako se je Brahms nazadnje povzpел iz gmotne bede, ni in verjetno tudi nikoli ne bo zaključena. Povsem verjetno je, da nazadnje revščine ni premagal z igranjem omikanih skladb gospôdi izbranega okusa, temveč z obiskovanjem in preigravanjem priljubljenih napevov v lokalih dvomljljivega slovesa. Nekatere muzikološke raziskave to možnost sicer zavračajo, saj naj bi bil bodoči skladatelj preveč občutljivega značaja za vsakodnevno soočanje z vseprisotno bedo in hipnimi ljubezenskimi užitki. Neizpodbitno pa je, da ga je iz obubožanega pristanišča ob Labi odpeljala prav briljantnost njegovega pianizma. Ključni trenutek v Brahmsovem strmem vzponu po družbeni lestvici namreč predstavlja koncertna turneja po nemško govorečem delu Evrope, na kateri je spoznal znanega violinista Josepha Joachima. Ta ga je s priporočilnim pismom nemudoma poslal k eni najvplivnejših glasbenih družin v celotni Nemčiji, k skladatelju in kritiku Robertu ter sloviti pianistki Clari

Schumann. Po nekaj mesecih obotavljanja se je vendarle opogumil in stopil pred pragnjuna domovanja. Zakonca Schumann sta že po prvih nekaj srečanjih Brahmsa označila za naslednika velikega Beethovna in s tem je bila pot med najobetavnejše nadaljevalce nemške glasbene tradicije mlademu Johannesu kar naenkrat na stežaj odprta.

Kljub temu je nesamozavestnega Brahmsa ta oznaka prej ohromila kot spodbudila; začel je živeti v bojazni, da ne bo upravičil visokih pričakovanj in da njegova dela ne bodo dosegla strah vzbujajočih Beethovnovih višin. Minilo je dobro desetletje, preden ga je tudi širša nemška javnost začela ob Bachu in Beethovnu obravnavati kot tretji »veliki B« nemške glasbe. Prvo pravo skladateljsko priznanje mu je prinesel šele *Nemški rekviem, op. 45* (1869), do tedaj pa se je preživljal predvsem kot pianist, učitelj klavirske tehnike, zborovodja in dirigent. Brahmsova skladateljska dejavnost je do *Rekviema* torej ostajala v senci njegovih glasbeniških vzponov in padcev, prijatelji in znanci pa so ga že dolga leta spodbujali k snovanju koncertnega dela za njegovo glasbilo. Čeprav je Brahms *Koncert za klavir in orkester št. 1 v D-molu, op. 15* (1858) mukotrпно pisal kar štiri leta in ga večkrat žolčno revidiral ter četudi ga dandanes obravnavamo kot enega viškov klavirske koncertne literature in neizpodbiten del železnega koncertnega repertoarja, pa odzivi po prvih izvedbah niso bili

spodbudni. Veliko veselja in občudovanja naj bi koncert tisti čas požel le pri Clari Schumann, Brahmsovi vseživljenjski zvesti prijateljici in podpornici.

Več kot dve desetletji pozneje se je Brahms lotil zadnjega dela za svoje glasbilo, **Koncerta za klavir in orkester št. 2 v B-duru, op. 83** (1881). Brahmsov status v nemški glasbeni kulturi pa je bil v tem obdobju domala nasproten prej opisanemu: za seboj je imel preštevilne izkušnje pisanja za klavir, okronan je bil za enega največjih pianistov svojega časa in v širšem evropskem okolju je obveljal za nesporno avtoriteto romantičnega glasbenega izraza. Skladatelju je v luči vseh priznanj bojda narasla tudi samozavest: v celoti je zavrgel krhek, plah in rahlo negotov videz ter si ob koncu sedemdesetih let meščanskim standardom navkljub pustil košato brado, začel negovati nekoliko robustno zunanost, se kljub zadržkom in frustracijam nazadnje poistovetil s statusom večnega ženina, v družbi je pogosto duhovičil, njegova pisma pa so postala polna nenavadnega sarkazma.

Na tak način je svoje novo delo naznanil tudi Clari Schumann; napisal je, da je končal »majčken klavirski koncert« s »kratkim, a sladkim scherzem«. Koncert seveda ni bil prav nič »majčken«, pravzaprav je Brahms pravkar napisal najdaljše koncertno delo za klavir v zgodovini zahodne glasbene umetnosti. V »nekaj kratkih stavkih«, kot je lažno skromno napisal nekemu drugemu prijatelju, je razkazal vse mojstrstvo obvladovanja tedaj razširjenih glasbenih oblik in večše igranje znotraj njihovih meja. Zato je oznaka Brahmsa kot tradicionalista, ki mu jo

glasbeni teoretiki še danes pogosto nadevajo, pravzaprav neupravičena, če ne celo zmotna. Inovacija se je skrivala tudi v oblikovni zasnovi, saj je navadno tritavčni koncert spremenil v štiristavčnega. Brahms je z razlogom Clari Schumann omenil »kratek, a sladek scherzo«, ki so ga takratni poslušalci pričakovali na tretjem mestu v simfonični zvrsti, ne pa na drugem v solističnem koncertu. Za povrh se zdi še, da ta »vrinek« predstavlja osrednji del skladbe, obenem pa ne sledi učbenišskemu skladateljskemu nauku, ki v srčiko scherza umešča trio, ne pa sonatne izpeljave, ki se je poslužil Brahms. Tudi tukaj se formalna presenečenja ne končajo: namesto orkestrskega uvoda, ki bi predstavil izhodiščno glasbeno gradivo, zaslišimo le melodični duet francoskega roga in klavirja. Kmalu po uvodu klavir zaigra solistično kadenco, ki bi jo pričakovali na koncu vsaj prvega, če ne šele sklepnega stavka. Duet zasledimo tudi v tretjem stavku, v umirjenem *Andantu*. Solistično vlogo skorajda v celoti prevzame violončelo, klavir pa postane njegov sogovornik; s tem se je Brahms poklonil Clari Schumann, ki je neizmerno občudovala zvočnost zlitja tega godala s klavirjem ter tudi sama napisala nemalo del prav za to zasedbo. Morda največja skladateljska izjava pa je Brahmsova zadržanost do pretirane bohotnosti, športne virtuoznosti, ki bi jo s koncertom razkazal pianist. Vsekakor skladba terja pravega (in vzdržljivega) klavirskega maestra, vendar način Brahmsove pisave to spretno prikriva, pozornost preusmerja na nianse gradiva in njegove obdelave, ne pa na osebo, ki za klavirjem sedi. To potezo moramo brati v luči priljubljenosti takratnih klavirskih asov, sploh Liszta in njegovih posnemovalcev, ki so

prepričevali s skladbami, zamišljenimi kot poligon za burno virtuoznost in vročerkvno gestikulacijo. Brahms je v nemški maniri glasbo obrnil k njej sami, s tem pa sledil veliki nacionalni tradiciji, ki želi glasbo tudi misliti, ne le doživeti.

Če je Brahms drugi klavirski koncert opisoval z vrsto malone ciničnih pomanjševalnic, pa je **Simfonijo št. 2 v D-duru, op. 73** vztrajno označeval za »prikupno pošast«. Danes bi jo opisali vse prej kot monstrozno: skladateljeva druga stvaritev v simfonični zvrsti spominja na Beethovnovi *Šesto simfonijo*, torej slavno »*Pastoralno*«. Vzporednica je še toliko bolj na mestu, saj se je Brahmsova *Prva* v marsičem zgledovala po Beethovnovi *Peti*. Tudi okolje, v katerem je skladatelj delo napisal, je kar klicalo po pastoralnih motivih. V idiličnem kraju Poreče ob Vrbskem jezeru je skladateljsko pero steklo hitreje kot kadarkoli prej in Brahms, znan po dolgotrajnem in mukotrpnem snovanju skladb, je v zgolj nekaj poletnih mesecih leta 1876 dokončal svoje najbolj spokojno veliko orkestrsko delo. Po dveh desetletjih boja s pisanjem in revidiranjem *Prve* in splošnem navdušenju ob njeni izvedbi je končno lahko odmisllil težo slovesa, ki mu jo je z na začetku omenjeno izjavo naprtil Schumann, ter nekoliko zanemaril nepopravljivi perfekcionizem, ki mu ni dopuščal, da bi prenehal s pikolovskim popravljanjem že končanih skladb in jim pustil, da živijo neodvisno življenje. Tudi če trajanje in kontekst skladanja *Druge simfonije* kažeta na nekoliko bolj sproščenega Brahmsa, pa vpogled v njegovo tedanjo korespondenco znova pokaže na skladateljevo drugo, bolj temačno plat. V istem času je namreč napisal tudi motet

Warum ist das Licht gegeben dem Mühseligen?

(*Čemu se daje luč trpečemu?*, op. 74, št. 1).

Njegove prijatelje je zanimalo, kako je vendarle mogoče, da tako svetla simfonija sočasno biva z uglasbitvijo težkih večnih vprašanj. Skladatelj je na eno izmed takšnih poizvedb odpisal:

»Priznati moram, da sem hudo melanholičen človek, nad katerim neprestano plapolajo črna krila. V tej simfoniji – morda ne naključno – tiči majhen esej o velikem ‚Zakaj?‘. [...] Ta meče prepotrebno senco na sicer spokojno simfonijo in pojasnjuje tiste timpane in pozavne.« Ni povsem jasno, ali gre za še eno v nizu pikrih šal na lasten račun ali pa ravno obratno za skladateljevo globoko osebno izpoved. Zato lahko *Drugo simfonijo* beremo na različne načine. Navidezno otroško naivnost in svetlobo *Druge* namreč od znotraj izpodkopavajo »temni oblaki« Brahmsove zamaknjene osebnosti.

Obstaja pa tudi druga, formalistična in s tem morda bolj prepričljiva interpretacija, ki sledi osnovnim pravilom skladateljske obrti in gradacije zvočnega dramaturškega loka: lahkotni žar preproste glasbe se lahko razpre le na ozadju njenega kontrasta, temačnosti in tesnobe. Pravzaprav je osupljivo, kako brezskrbno *Simfonija v D-duru* zveni glede na to, da tudi v njej najdemo za Brahmsa značilno gosto polifono mrežo in minuciozne izpeljave osnovnega motiva, ki ga predstavi že v uvodu. Enostaven začetni glasbeni drobec tako rekoč enoti celotno skladbo. Iz uvodnega gradiva sta tako sestavljeni obe temi *Allegra non troppo*, v kontrastni drugi temi prvega stavka bo pozorni poslušalec prepoznal znamenito Brahmsovo *Uspavanko*, op. 49, št. 4. Prav na *Uspavanko* se skladatelj znova skliče v drugem, počasnem

stavku, a ji z različnimi variacijskimi postopki nadene vedno novo preobleko. Malodane fascinantno je, da je ta otroško zasanjana tema povezana s sklepnim stavkom, ki ga je Brahmsov biograf Malcom MacDonald opisal kot »razkrivanje žarečega sončnega vzhoda kar najbolj atletskega in razposajenega stavka, kar jih je Brahms kdaj napisal«. Vendar tudi »atletski in razposajeni« Brahms v sklepu nikakor ni pozabil na svoj umetniški credo, željo po poenotenju velike forme v organsko celoto, ki bi kot sistem, organizem posnemala vsesplošno povezanost narave. V stavku pravzaprav zaslišimo kulminacijo skladateljske tehnike, dokončno izpeljavo gradiva, ki ga je skladba dotlej naznanjala in mislila.

Ivana Maričić

Slovenska
filharmonija

Johann Sebastian Bach
**Božični
oratorij**

BWV 248, I., II., III. in VI. kantata

20. december 2024 ob 19.30

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

**Zbor in Orkester
Slovenske filharmonije**
Stephen Layton *dirigent*

Hana Ilčić *sopran*

Ana Potočnik *alt*

Anton Radchenko *tenor*

Martin Kozjek *bariton*

VIP 3

Vokalno-
instrumentalni
program

www.filharmonija.si

Hans Graf

dirigent

Foto: osebni arhiv

Priznani avstrijski dirigent **Hans Graf** velja za enega najbolj cenjenih in izkušenih glasbenikov današnjega časa. V sezoni 2020/21 je zasedel mesto šefa dirigenta Singapurskega simfoničnega orkestra in v sezoni 2022/23 postal njegov glavni dirigent. Trenutno je tudi glavni gostujoči dirigent Aalborškega simfoničnega orkestra.

V preteklih letih se je odlikoval kot glasbeni direktor Houstonskega simfoničnega orkestra, Calgaryjskega filharmoničnega orkestra, Državnega orkestra Bordeaux Akvitanija, Baskovskega državnega orkestra in Orkestra Mozarteuma iz Salzburga ter poleg tega sodeloval s skoraj vsemi pomembnejšimi orkestri Združenih držav Amerike.

V Evropi je med drugim dirigiral Dunajskim filharmonikom, Dunajskim simfonikom,

Orkestru Tonkünstler, Simfoničnemu orkestru Bavarskega radia, Orkestru Gewandhausu iz Leipziga, Nemškemu simfoničnemu orkestru iz Berlina, Dresdenski filharmoniji, Kraljevemu orkestru Concertgebouw, Rotterdamskemu filharmoničnemu orkestru, Filharmoničnemu orkestru Nizozemskega radia, Belgijskemu državnemu orkestru, Antwerpenskemu simfoničnemu orkestru, Danskemu nacionalnemu simfoničnemu orkestru, Filharmoničnemu orkestru iz Osla, Kraljevemu filharmoničnemu orkestru iz Stockholma, Simfoničnemu orkestru Finskega radia, Londonskemu simfoničnemu orkestru, Kraljevemu filharmoničnemu orkestru iz Londona, sodeloval pa je tudi že z orkestri iz Sydneyja, Melbournu, Aucklanda, Seula in Hongkonga.

Je reden gost festivalov, kot so Salzburški in Bregenski festival ter festivali v Aix-en-Provenceu, Tanglewoodu in Aspnu. Pogosto sodeluje tudi z opernimi hišami na Dunaju, v Münchnu, Berlinu, Parizu, Rimu, Zürichu in Strasbourgu.

Zgoščenke z njegovimi posnetki so izdale založbe EMI, Orfeo, CBC, Erato, Capriccio in JVC. Nanje so vključene vse Mozartove in Schubertove simfonije ter celoten orkestrski opus Henrija Dutilleuxa. Poleg tega je za uprizoritev *Wozzecka* Albana Berga s Houstonskim simfoničnim orkestrom prejel nagradi grammy in Echo Klassik.

Je zaslužni profesor orkestrskega dirigiranja na Univerzi Mozarteum v Salzburgu, za izjemne dosežke na področju glasbe pa sta ga odlikovali tako Francija kot Republika Avstrija.

Herbert Schuch

pianist

Foto: Felix Broede

Herbert Schuch z izvirno zasnovanimi koncertnimi programi in posnetki najvišje umetniške kakovosti uspešno nagovarja občinstvo po vsem svetu.

V lanski koncertni sezoni je med drugim nastopil na festivalu Heidelberška pomlad in Klavirskem festivalu v Lillu, v Stari operi v Frankfurtu, Filharmoniji v Kölnu, Kulturnem in kongresnem centru Liederhalle v Stuttgartu, Filharmoniji na Labi ter sodeloval z Orkestrom Jenske filharmonije, Orkestrom Državnega gledališča Gärtnerplatz v Münchnu, Brandenburškim državnim orkestrom iz Frankfurta in Državnim filharmoničnim orkestrom iz Mainza.

Poleg tega je kot solist že igral z Londonskim filharmoničnim orkestrom, Simfoničnim orkestrom

mesta Birmingham, Tajvanskim nacionalnim simfoničnim orkestrom, Orkestrom Residentie iz Haaga, Nacionalnim simfoničnim orkestrom RAI, Orkestrom italijanske Švice, Münchenskimi filharmoniki, Nemškimi simfoničnim orkestrom iz Berlina, Bamberškimi simfoniki, Dresdensko filharmonijo, Camerato Salzburg in več evropskimi radijskimi orkestri.

V zadnjih letih se je predstavil tudi v Kennedyjevem centru v Washingtonu ter na festivalih, kot so Salzburški festival, Festival Francoskega radia Occitanie Montpellier, Klavirski festival v Ruhru, Glasbeni festival Rheingau, Kissingenško poletje in Schumannfest v Düsseldorfu.

Študiral je na Univerzi Mozarteum v Salzburgu, nanj pa so močno vplivala tudi srečanja z Alfredom Brendlom. Pozornost mednarodne javnosti je pritegnil, ko je v enem letu osvojil prvo mesto na kar treh velikih tekmovanjih: Alessandro Casagrande v Terniju ter na Londonskem in Beethovnovem mednarodnem klavirskem tekmovanju na Dunaju.

Kot otrok se je deset let učil tudi violine, zato se še danes navdušuje nad komornim muziciranjem. Leta 2022 je tako izdal kar štiri zgoščenke, prvo s pianistko Gülru Ensari, drugo s klarinetistom Sebastianom Manzem ter deli Brahmsa, Schumanna in Gadeja, tretjo z violončelistom Danielom Müllerjem-Schottom in Griegovimi skladbami ter solistični album z deli Janáčka in Schuberta. Poleg tega je oktobra 2023 izdal posnetek *Drugega klavirskega koncerta* Erwina Schulhoffa in *Prvega klavirskega koncerta* Ludwiga van Beethovna, izvedenega s Simfoničnim orkestrom Zahodnonemškega radia.

Slovenska
filharmonija

Orkester
Slovenske
filharmonije

Jonathan
Stockhammer *dirigent*

Dan Zhu *violina*

Rocío Bazán *pevka flamenka*

Manuel de Falla

Franz Waxman

Chick Corea

Emmanuel Chabrier

Gallusova dvorana
cankarjev dom

www.cd-cc.si

Novoletni koncert

1. januar 2025

ob 18.00

oje
njsko
nce

EMBAJADA
DE ESPAÑA
EN ESLOVENIA

Cooperación
Española

**Slovenska
filharmonija**

*Filharmonični
festival*
**10 baročne
glasbe**
Januar 2025

*Dvorana Marjana Kozine
Slovenska filharmonija*

Nakup vstopnic:

Blagajna Slovenske filharmonije
Kongresni trg 10, Ljubljana
vsak delavnik od 14. do 17. ure ter uro pred koncertom
T +386 1 24 10 800, E info@filharmonija.si

Spletna prodaja:

<https://filharmonija.kupikarto.si/>

www.filharmonija.si

Bach in Telemann

10. januar 2025 ob 19.30

Orkester Slovenske filharmonije

Reinhard Goebel dirigent

Spored:

J. S. Bach, G. P. Telemann

Bachovi sinovi

17. januar 2025 ob 19.30

Orkester Slovenske filharmonije

Reinhard Goebel dirigent

Spored:

W. F. Bach, C. Ph. E. Bach, J. Ch. F. Bach, J. Ch. Bach

Razkošno

24. januar 2025 ob 19.30

Zbor in Orkester Slovenske filharmonije

Reinhard Goebel dirigent

Neža Vasle sopran, ***Ana Potočnik*** alt

Oleksandr Nastasiichuk tenor

Martin Kozjek bas

Spored:

J. S. Bach

euoplakat

Sio1NET.

DRUŽINA

TAM TAM

Če želite prejemati redna e-obvestila o programu Slovenske filharmonije, sporočite svoj e-naslov na info@filharmonija.si.

Koncertni list Slovenske filharmonije
Filharmonični klasični koncerti – FKK 3
Izdala: Slovenska filharmonija
Direktor Slovenske filharmonije in
umetniški vodja OSF: Matej Šarc
Umetniški vodja ZSF: Sebastjan Vrhovnik
Avtorica spremne besede: Ivana Maričić
Jezikovni pregled: Ana Kodolja
Oblikovanje: Arih Dinamik, d. o. o.
Prelom: Vlado Trifkovič
Ljubljana, december 2024

Redakcija koncertnega lista je bila
končana 9. decembra 2024.

ISSN 2350-5117

Slovenska filharmonija –
Academia philharmonicorum

@slofilharmonija

Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije

Kongresni trg 10
1000 Ljubljana
T +386 1 2410 800
E info@filharmonija.si
www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je Vlada Republike Slovenije. Dejavnost Slovenske filharmonije financira Ministrstvo za kulturo.

Slovenska
filharmonija